

2021

Blekingebläddran

Föreningen Blekinges Flora

Föreningen Blekinges Flora

Föreningen Blekinges Flora bildades för att främja den botaniska verksamheten i landskapet. Föreningen grundades 1994 som en fortsättning på det nyligen avslutade inventeringsprojektet. Vi har möten två gånger per år med föredrag och dessutom exkursioner på våren, sommaren och hösten. Vi ägnar oss åt både blomväxter och olika kryptogamgrupper (mossor, lavar, svampar, alger). Föreningen har dessutom floraväktarverksamhet. 1998 startade föreningen ett svampprojekt med syfte att inventera främst storsvampar, men även i viss mån mikrosvampar. Vi deltagar även i de vilda blommornas dag, med lokala exkursioner i juni månad.

För att bli medlem kan du betala in årsavgiften på 100 kr (20 kr för familjemedlemmar) till bankgiro: 5704-5205 eller via swish till: 123 161 3090. Ange namn och adress, samt att du är ny medlem. Alternativt kan du höra av dig till någon i styrelsen.

Ordförande: Lars Fröberg
Sofiaparken 4E, 222 41 Lund
tfn 076-848 9945
larsfroberglund@gmail.com

Kassör: Jonas Warhammar
Ekdalav. 8, 373 32 Nätraby
tfn 070-9108716
jonas.warhammar@lansstyrelsen.se

Protokollsekreterare: Åke Widgren
Ronnebyg. 10, 371 32 Karlskrona
tfn 0709-831 449
cotula@gmail.com

Floraväktaransvarig: Åke Widgren
Kontaktuppgifter, se ovan.

Programsekreterare: Johan Wolgast
Hunnemarav. 7, 374 34 Karlshamn
tfn 0708-154424
johanwolgast@yahoo.co.uk

Svampprojektet: Jonny Svensson
Karsahult Pl 81, 360 10 Ryd
tfn 0459-833 45
jonny.g.a.svensson@gmail.com

Föreningens hemsida:
www.blekingesflora.se

Blekingebläddran

För innehåll och författarinstruktioner, se bakpärmen insida.

Redaktör: Lars Fröberg, Sofiaparken 4E, 222 41 Lund.
tfn 076-848 9945, e-post: larsfroberglund@gmail.com

Redaktionskommitté: Joakim Hemberg, Åke Widgren.

Omslagsbild: Den sista blommande mosippsplantan vid Skillinge, 2021-05-01. Foto Åke Widgren.

Förord

Jag har två tråkiga nyheter att förmedla. Torgny von Wachenfeldt gick bort under våren. Torgny har ägnat sitt liv åt marina alger och var chef för algavdelningen inom Institutionen för systematisk botanik på Lunds universitet. På 1990-talet sadlade han om och fick jobb som kommunekolog vid Sölvesborgs kommun. Han gjorde värdefulla insatser för kommunens reservat. Torgny var även engagerad i vår förening och hjälpte bl.a. till med att söka bidrag för tryckningskostnaderna för Blekinges flora. Han bildade också en algsektion inom föreningen och lade ut checklistor för makroalger i Blekinge på föreningens hemsida.

Den andra tråkiga nyheten är att en marodör grävt upp de sista exemplaren av mosippa på dess enda lokal i Blekinge vid Skillinge. Ärendet har polisanmälts, men tyvärr är chansen liten att kunna spåra marodören. Arten har varit känd på lokalen sedan 1850-talet och var förmodligen betydligt rikare förr. Hoppet ligger nu i att försöka få insamlade frön från lokalen att gro och bli utplanterade. Åke Widgren skriver om missdådet.

Åke presenterar även en återinventering av den nya floraväktararten småvänderot, som gått tillbaka i landskapet de senaste åren, men fortfarande finns på några rika lokaler. Joakim Hemberg presenterar en inventering av områdena kring Bräkneån mellan Björkeryd och Hålabäck, vilka visat sig innehålla flera värdekärnor med rödlistade arter av svampar, lavar och mossor som tidigare inte varit kända. Jonny Svensson skriver om en "hotspot" av svampar på Listerlandet som visade sig hysa ett flertal nya arter för Blekinge och t.o.m. en ny art för Sverige i en dunge på 120 x 35 meter! Slutligen bjuder den stående punkten "Fyndrapporter" på flera intressanta artfynd.

Väl mött Lars Fröberg (ordförande och redaktör)

Blekinges sista mosippor uppgrävda

Åke Widgren

Den 6 maj i år grävde en marodör upp alla tre plantor av mosippa, på dess enda lokal i Blekinge. Plantorna går i princip inte att sälja, utan syftet förefaller ha varit att plantera dem i egen trädgård. Arten har varit känd på lokalen sedan 1850-talet och är väldokumenterad sedan dess. Den har hållits under uppsikt kontinuerligt under de senaste 50 åren, endast med ett uppehåll under 1990-talet. Vårt hopp om provinziensens bevarande ligger i om det går att få liv i insamlade frön från lokalen.

Blekinge har i modern tid haft tre kända naturliga lokaler för mosippa, vid Kallinge i Ronneby kommun samt vid Alnaryd och Skillinge gravfält i Karlskrona kommun. Det har även funnits en inplanterad förekomst i Bromåla i Karlskrona kommun. I Kallinge sågs den sista plantan 1985. I Alnaryd observerades de två sista plantorna 2007; året därpå var växtplatsen helt uppbökad av vildsvin. I Bromåla var arten inplanterad i en hagmark, där det räknades sju plantor så sent som 2018, men då sommarens torka gjorde att de flesta dog. Året därpå observerades endast en liten planta, och därefter har den inte gått att återfinna. Därmed återstod endast lokalen vid Skillinge, som inte bara var Blekinges sista utan även landets sydligaste växtplats för mosippa.

Lördagen den 1 maj gjorde jag mitt årliga floraväktarbesök på Skillinge gravfält. Som vanligt de senaste åren fanns det tre plantor på lokalen. Den större av dem hade tre blommor (se

omslagsfotot). För ett år sedan hade en kollega på länsstyrelsen krattat bort förna och gräs, och vi kände att förutsättningarna för en lyckad föryngring var bättre än på länge. Torsdagen den 6 maj blev jag uppringd av Joakim Hemberg som upprörd berättade att plantorna var uppgrävda (Fig. 1), och att det troligen skett samma dag. Så fruktansvärt sorgligt och onödigt! Uppgrävningen är polisanmäld, men chansen att få tag på den skyldige är tyvärr minimal.

Växtplatsen vid Skillinge är dokumenterad sedan mitten av 1800-talet, och herbarierna i Lund, Stockholm och Uppsala innehåller många gamla belägg därifrån. Mosippan har varit välkänd bland folk i trakten, och många har under årens lopp engagerat sig för att bevara den. I ett brev till dåvarande länsjägmästaren Martin Lewis-Johnson 1969 skriver S.E. Hellerström på Agdatorps gård att *Anemone vernalis* i Skillinge har min far och jag haft ett öga på i sjuttio år. Nu vårdas be-

Fig. 1. Gropen efter den uppgrävda, blommande mosippan, 2021-05-20. I ett försök att dölja spåren har mosipps-tjuven fyllt gropen med tallbarr. Foto Å. Widgren.

ståndet av smedparet i Skillinge. Utan denna tillsyn skulle ej en planta vara kvar. Tallbeståndet högs bort. Senare plantering av skog och rödjningar ha ej heller tagit hänsyn till blommorna. Tidigare växte Anemone pulsatilla ymnigt strax bredvid, samt hybrider mellan de två arterna. De synas nu obefintliga. Anslag lockar de okynniga och även tidningsnotiser äro riskabla. Blommor sky människor. De skola ej föras samman.

Under 1970- och 80-talen hade Skogsvårdsstyrelsen mosipporna under uppsikt. Under några år blev de illa åtgångna av hungriga kaniner, vilket ledde till att ett särskilt kaninhägn sattes upp. I början av 2000-talet glesades skogen ut, kaninhägnen togs bort och hela området stängslades för fårbyte. Mosipporna fick nu ett mindre hägn som skydd mot fåren.

Mosippslokalen i Skillinge är troligen den växtplats i Blekinge som har övervakats längst. I Artportalen finns en obruten serie av uppgifter från 1969 till 1990 (främst räknad av Bengt Ignell), och efter 10 års uppehåll återigen en obruten svit från 2000 till 2021. Så sent som 1989 räknades 95 blomstänglar på lokalen. År 2011 fanns fem (möjligen sju) plantor, varav en var en nyetablering utanför det lilla hägnet. Sedan 2014 har antalet plantor varit tre, alla inom hägnet.

Ännu är det för tidigt att dödförklara mosipporna i Skillinge. Hoppet är inte helt ute. Det kan finnas kvar delar av plantornas pålrötter som i bästa fall skjuter nya skott. Om det inte lyckas, finns även alternativet att göra en återinplantering genom uppdragning av frön som finns bevarade. Vi kan bara hoppas.

Småvänderot i Blekinge

Åke Widgren

Småvänderot växer i rikkärr, kalkfuktängar, sumpskogar, samt längs mindre vattendrag. Arten är tvåbyggare, dvs. att den består av hanplantor och honplantor. Den är västlig i Blekinge med de rikaste förekomsterna i Olofströms och Karlshamns kommuner, samt enstaka utpostlokaler österut till Karlskrona. Åke Widgren rapporterar här om en återinventering som gjordes 2020–21, då det visade sig att arten gått tillbaka, sannolikt p.g.a. igenväxning, och är återfunnen endast i de västra delarna, österut till och med Karlshamns kommun.

Småvänderot *Valeriana dioica* är en art med västlig utbredning i Blekinge. Huvudförekomsten omfattar Olofströms och Sölvesborgs kommuner, och västra delen av Karlshamns kommun (Fig 1). Under 2020 gjordes en återinventering av så gott som alla kända lokaler i Olofström och Sölvesborg, och ett fåtal lokaler längre österut. Våren 2021 gjordes en del kompletteringar i främst Karlshamns kommun. Arten återfanns på 60 av totalt 101 återbesökta lokaler (Fig 2). Även en hel del nya lokaler påträffades.

Utbredning och ekologi

I Sverige har småvänderot en starkt sydlig utbredning, med ett sammanhängande utbredningsområde som omfattar Skåne med angränsande delar av Halland, Småland och Blekinge, men även Öland. Enstaka lokaler finns spridda upp till norra Svealand och södra Norrland (ArtDatabanken 2020). Den europeiska utbredningen sträcker sig från England i väster till Ukraina i öster.

I Skåne växer småvänderoten främst i rikkärr och kalkfuktängar, men även i betade, fuktiga gräsmarker och glesa alsumpskogar (Tyler m.fl. 2007). I Blekinge, som saknar egentliga rikkärr, förekommer arten i översilade betesmarker och glesa sumpskogar, i källkärr (Fig. 3), samt på stränder och mader vid mindre vattendrag. Ett fåtal lokaler i Sölvesborgs kommun utgörs av kalkpåverkade fuktängar.

Blomningen inträffar i maj-juni. Arten är skildkönad och pollineras av småflugor (Fig. 4), där ett avstånd mellan han- och honplantor på bara ett par meter leder till halverad frösättning (de Jong m.fl. 2005, citerat i Artfakta 2020). Av 28 studier indikerar endast två att småvänderot bildar en fröbank (Kleyer m.fl. 2008, citerat i Artfakta 2020). Arten är alltså uppenbart svårspriidd.

Småvänderot blev rödlistad som sårbar (VU) år 2020, efter att fram till dess ha betraktats som livskraftig (LC). Huvudorsaken till rödlistningen var resultatet från MILLORA-inventeringen

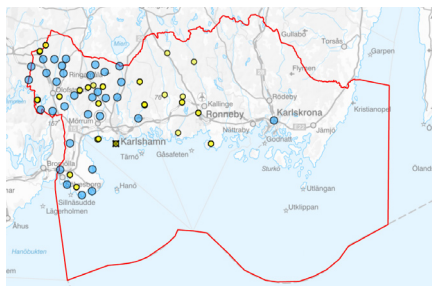

Fig. 1. Utbredningen av småvänderot i Blekinge 1980—2020. (gul prick = fynd, blå prick = kluster med många fynd). Utdrag från Artportalen 2021-06-03.

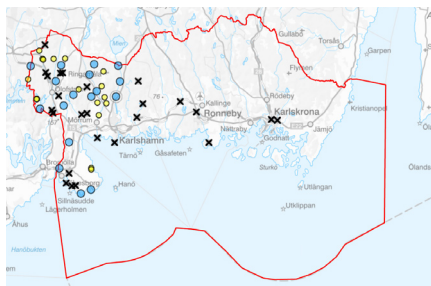

Fig. 2. Återinventerade småvänderotslokaler i Blekinge under 2020—21 (kruss = ej återfunnen; för övrigt som i Fig. 1). Utdrag från Artportalen 2021-06-03.

i Skåne som visade att arten minskat med 22% under perioden 1987—2015 (Tyler m.fl. 2017). Orsakerna till minskningen bedöms vara en kombination av minskad hävd och kvävenedfall med påföljande igenväxning och konkurrens från mer högväxt vegetation. Redan i *Floran i Skåne* (Tyler m.fl. 2007) konstaterades att småvänderot minskat i Skåne med 16—30 % jämfört med den tidigare landskapsflorainventeringen. Arten var ändå påfallande långlivad på gamla lokaler, men sällan etablerad på nya.

Förekomst och status i Blekinge

I Blekinge har småvänderoten cirka 60 sentida kända lokaler i Olofström, 30 i Sölvesborg, 40 i Karlshamn, 8 i Ronneby och endast 2 i Karlskrona.

Vid inventeringen 2020—21 kunde arten återfinnas på 60 av de 101 återbesökta lokalerna, vilket innebär en minskning med 39 %. Dessutom hittades 19 lokaler som tidigare inte varit kända. Den totala populationen på de

besökta lokalerna uppgick till 29 888 plantor. En erfarenhet från inventeringen är att det är väldigt lätt att missa små plantor i knopp, och plantor som inte blommar. Det innebär att den verkliga populationen bör vara klart större än den räknade. Tyvärr finns det inga gamla siffror att jämföra med. Nästan alla äldre uppgifter, huvudsakligen från landskapsfloraprojektet 1980—2005, saknar uppgifter om antal.

Sju av lokalerna i inventeringen hyste mer än 1 000 plantor. Den rikaste i Olofströms kommun var Rönkhult med 3 290 plantor (2 dellokaler). I Våghult och Brännarebygden noterades 1 236 respektive 1 200 plantor. Lokalen i Rönkhult utgörs av gles lövskog som var beteshävdad till för 6 år sedan. Risken är uppenbar att fortgående igenväxning, med bland annat granuppslag, kommer att spolia förekomsten inom några år. Lokalen i Våghult är en beteshävdad, översilad hagmark, och i Brännarebygden utgörs växtplatsen av översilad blandskog.

Fig. 3. I Boarp, Karlshamns kommun, växer småvänderoten i ett beteshävdad sluttande källkärr tillsammans med bl.a. älggräs, skogsfräken och gullpudra. Foto Å. Widgren 2021.

Den i särklass rikaste lokalen i Karlshamns kommun var Hoka, med 3 600 plantor. Vidare hade två lokaler vid Pernilshoka 1 500 samt 1 080 plantor respektive. På en lokal vid Ysnamåla noterades 1 300 plantor. De tre lokalerna vid Hoka och Pernilshoka utgörs alla av åmader i anslutning till Mieån. I Ysnamåla växer småvänderoten i en alsumpskog.

I Sölvesborg är den individrikaste lokalen, med 950 plantor, en beteshävdad, kalkpåverkad fuktäng i Djupekås.

I Ronneby och Karlskrona återfanns inga plantor på de fem lokaler som besöktes. Två av dessa var otypiska, med i huvudsak ganska torr och tät skogsmark. Här har troligen igenväxning i kombination med sjunkande grundvatten (efter torrsomrarna 2018 och 2019) gjort att de ganska små förekomster som funnits har dött ut. Ett alternativ är att lokalkoordinaterna är felaktiga, men det kan inte heller

uteslutas att det kan finnas någon ensaka felbestämning bland de äldre uppgifterna.

Att tillbakagången är stor råder inget tvivel om. Lokalkommentarerna i floraväktarrapporterna visar tydligt att de främsta orsakerna till att arten minskat eller försvunnit på många lokaler är ohävd, igenväxning, för hårt bete (med får), och förändrad hydrologi (sänkt grundvatten).

I det sydvästra hörnet av Småland gjorde Bertil Möllerström under 2020 en återinventering av 34 lokaler och återfann arten på endast nio av dem (Möllerström 2020), vilket innebär en minskning i antal lokaler med 74%, alltså en betydligt mer dramatisk tillbakagång än i Blekinge. Orsakerna är i huvudsak desamma, det vill säga främst igenväxning men även exploatering som utfyllnader och vägbyggen.

Småvänderotens framtid i Blekinge är svårbedömd. Flera av de individrikaste lokalerna är fortfarande i gott

skick, antingen genom väl fungerande beteshävd eller intakt hydrologi. Samtidigt har hävden upphört på en av de rikaste lokalerna (Rönhult) som riskerar att växa igen, och risken finns att det kan bli samma utveckling på fler av de lokaler som kräver beteshävd. Mest sannolikt är att arten kommer att försvinna från ett antal lokaler med små eller mycket små populationer.

Tack

Stort tack till Ivar och Sigbritt Björegren som med stor energi återinventerat gamla lokaler i västra Blekinge, och även eftersökt nya växtplatser.

Citerad litteratur

- ArtDatabanken 2020. Rödlistningsbedömning Småvänderot *Valeriana dioica*. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/valeriana-dioica-221049>.
- Fröberg, L. 2006. *Blekinges Flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Jong, T.J. de, Batenburg, J.C. & Klinkhamer, P.G.L. 2005. Distance-dependent pollen limitation on seed set in some insect-pollinated dioecious plants. *Acta Oecologica* 28: 331—335.
- Kleyer, M. m.fl. (34 författare) 2008. The LEDA Traitbase: a database of life-history traits of the Northwest

Fig. 4. Blommande småvänderot med pollinerande fluga, vid Mieån i Ire. Foto Å. Widgren 2021.

- European flora. *Journal of Ecology* 96: 1266—1274.
- Möllerström, B. 2020. Småvänderot i sydvästra Småland. *Parnassia* 2020: 1—7.
- Tyler, T. m.fl. (red), 2007. *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund.
- Tyler, T., Andersson, S., Fröberg, L., Olsson, K-A., Svensson, Å. & Olsson, O. 2019. Recent changes in the frequency of plant species and vegetation types in Scania, S Sweden, compared to changes during the twentieth century. *Biodiv. Cons.* 29: 709—728. doi:10.1007/s10531-019-01906-5.
- Åke Widgren, Ronnebygatan 10,
371 32 Karlskrona.
E-post: cotula@gmail.com

Inventering av skogliga naturvärden i anslutning till Bräkneån mellan Björkeryd och Hålabäck

Joakim A. Hemberg

Under 1990-talet inventerades det aktuella området kring Bräkneån av Skogsstyrelsen för eftersökning av så kallade nyckelbiotoper. Vid en återinventering 2019 upptäcktes betydligt fler skyddsvärda objekt, eller värdekärnor, än vid den tidigare inventeringen. Joakim Hemberg presenterar här de intressanta områdena samt vilka rödlistade arter av svampar, lavar, mossor och kärlväxter som hittades. Totalt har arealen av värdekärnor ökat från 17,5 ha till 28,5 ha och antalet naturvårdsarter uppgår nu till 71, varav 22 är rödlistade. En viktig biotop som förbisetts tidigare är tallskogar med lång kontinuitet.

Bakgrund

Skogsstyrelsen har på uppdrag av Länsstyrelsen i Blekinge gjort en inventering av naturvärden (framförallt skogliga) i en del av Bräkneåns dalgång. Inventeringen är tänkt att vara underlagsmaterial till avgränsning av ett naturreservat samt till reservatsföreskrifter och skötselplan.

Inventeringsområdet

Det aktuella området sträcker sig ca 6,5 km mellan Björkeryd i söder och Hålabäck i norr och omfattar närmare 350 ha, varav merparten är skogsmark. Området avgränsas av gul linje på karta, och naturvärdesklasserna är markerade med olika färger (Fig 1).

Metodik

Området flygbildstolkades och fält-

inventerades under hösten 2019. Fältinventering har huvudsakligen utförts enligt Skogsstyrelsens metodik för inventering av nyckelbiotoper. För fältarbetet svarade artikelförfattaren, samt Jenny Ström Åkesson och Johannes Holswilder.

Området har delats in i fyra olika naturvärdesklasser enligt nedan.

Klass 1: Nyckelbiotop (högsta naturvärde)

Klass 2: Naturvärdesobjekt (högst naturvärde)

Klass 3: Område med vissa naturvärden (utvecklingsmark)

Klass 4: Område med låga naturvärden (produktionsskog)

Klass 1 och 2 omfattar s.k. ”skogliga värdekärnor”. Områden i klass 3 omfattar framförallt utvecklingsmarker, men kan också omfatta vissa icke skogliga värdekärnor, framförallt slätter- och betesmarker. Med utvecklingsmarker avses områden som på sikt har goda förutsättningar att utvecklas till områden i klass 1 och 2. I klass 1-3 har delområden avgränsats efter biototyp (se karta, Fig 1).

Under inventeringen registrerades samtliga fynd av naturvårdsarter, dvs signalarter, rödlistade arter och fridlysta arter. Även tidigare rödlistade arter (kategori LC, low concern) eller f.d. signalarter har noterats om de är regionalt sällsynta eller har bedömts fungera bra som indikatorer på höga naturvärden i Blekinge.

Resultat

Under inventeringen har vi avgränsat 18 nya värdekärnor fördelat på 11 nyckelbiotoper och 7 naturvårdesobjekt. Den sammanlagda arealen av nyregistrerade skogliga värdekärnor uppgår till ca 28,5 ha, varav 18,8 ha är nyckelbiotoper och 9,7 ha naturvårdesobjekt.

Sedan tidigare fanns i området 8 registrerade nyckelbiotoper med en areal på totalt ca 13,5 ha samt 2 naturvårdesobjekt med en total areal på ca 4 ha. Ungefär hälften av områdets värdekärnor har således missats under de systematiska nyckelbiotopsinventeringar som genomfördes mellan 1993 och 2007.

Den artrikaste nyfunna nyckelbio-

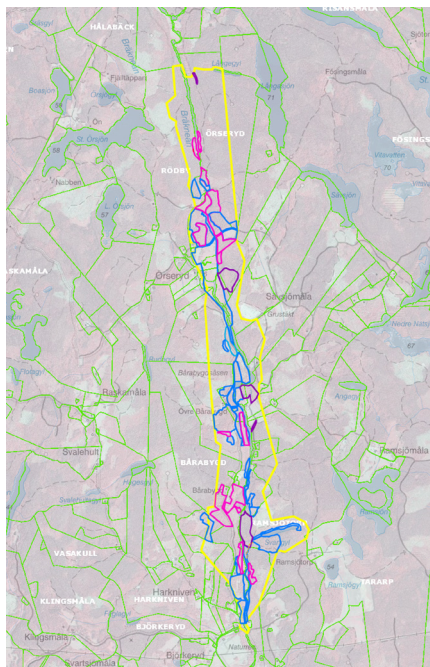

Fig. 1. Översiktskarta visande inventeringsområdet med värdekärnor och utvecklingsmark. Rosa polygon = nyckelbiotop; lila polygon = naturvårdesobjekt; blå polygon = vissa naturvärden (utvecklingsmark).

topen är en f.d. löväng (lövängsrest) i Bårabyggd där vi påträffade ett trettiotal naturvårdsarter.

Under inventeringarna påträffades 71 naturvårdsarter, varav 22 är rödlistade (Tabell 1).

Diskussion och sammanfattande bedömning

Man kan konstatera att en stor andel värdekärnor har missats vid den systematiska nyckelbiotopsinventeringen

Tabell 1. Förteckning av intressanta svampar, lavar, mossor, kärlväxter och insekter i det inventerade området. Vilka arter som är rödlistade (CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = nära hotad) och/eller signalarter är noterade.

Arter	Rödlistad	Signalart
Svampar		
Ekskinn (<i>Aleurocystidiellus disciformis</i>)		x
Lömsk flugsvamp (<i>Amanita phalloides</i>)		x
Kandelabersvamp (<i>Artomyces pyxidatus</i>)	NT	x
Cinnoberspindling (<i>Cortinarius cinnabarinus</i>)	NT	x
Papegojvaxskivling (<i>Gliophorus psittacinus</i> ; Fig. 2)		x
Räfflad nagelskivling (<i>Gymnopus fusipes</i>)	NT	x
Spröd vaxskivling (<i>Hygrocybe ceracea</i>)		x
Gul vaxskivling (<i>Hygrocybe chlorophana</i>)		x
Blodvaxskivling (<i>Hygrocybe coccinea</i>)		x
Mönjevaxskivling (<i>Hygrocybe miniata</i>)		x
Ängsvaxskivling (<i>Hygrocybe pratensis</i>)		x
Scharlakansvaxskivling (<i>Hygrocybe punicea</i>)	NT	x
Vit vaxskivling (<i>Hygrocybe virginea</i>)		x
Rävticka (<i>Inonotus rheades</i>)		x
Luddticka (<i>Onnia tomentosa</i>)		x
Barkticka (<i>Oxyporus corticola</i>)		x
Brödmärgsticka (<i>Perenniporia medulla-panis</i>)	NT	
Grovicka (<i>Phaeolus schweinitzii</i>)		x
Tallticka (<i>Phellinus pini</i>)	NT	x
Ekticka (<i>Phellinus robustus</i>)	NT	
Kantarellmussling (<i>Plicaturopsis crispa</i>)		x
Rödkölding (<i>Pluteus aurantiorugosus</i> ; Fig. 3)	EN	x
Brandticka (<i>Pycnoporellus fulgens</i>)	NT	x
Druvfingersvamp (<i>Ramaria botrytis</i>)	NT	x
Fjällig taggsvamp (<i>Sarcodon imbricatus</i>)		x
Blomkålssvamp (<i>Sparassis crispa</i>)		x
Fjällsopp (<i>Strobilomyces floccopus</i>)		x
Lakritsmusseron (<i>Tricholoma apium</i> ; Fig. 4)	VU	x
Silkeslidskivling (<i>Volvariella bombycina</i> ; Fig. 5)	VU	
Lavar		
Rostfläck (<i>Arthonia vinosa</i>)		x
Lönnlav (<i>Bacidia rubella</i>)		x
Klosterlav (<i>Biatoreidium monasteriense</i>)	VU	
Blek kraterlav (<i>Gyalecta flotowii</i>)	VU	
Almlav (<i>Gyalecta ulmi</i>)	VU	x
Barkkorlav (<i>Lopadium disciforme</i>)		x
Bokvårtlav (<i>Pyrenula nitida</i>)	NT	x
Gulvit blekspik (<i>Sclerophora pallida</i>)	VU	x
Traslav (<i>Scytinium lichenoides</i>)		x
Dvärgtufs (<i>Scytinium terestiaculum</i>)		x
Korallav (<i>Sphaerophorus globosus</i>)		x
Havstulpanlav (<i>Thelotrema lepadinum</i>)		x
Mossor		
Grov baronmossa (<i>Anomodon viticulosus</i>)		x

Fig. 2. Papegojvaxskivling i nyckelbiotop vid Bårabygd. Foto J.A. Hemberg.

Fig. 3. Rödskölding på asphögstubbe i Björkeryd. Foto J.A. Hemberg.

Fällmossa (<i>Antitrichia curtipendula</i>)	x
Hårklomossa (<i>Dichelyma capillaceum</i>)	
Klippfrullania (<i>Frullania tamarisci</i>)	x
Trubbfjädermossa (<i>Homalia trichomanoides</i>)	x
Guldlockmossa (<i>Homalothecium sericeum</i>)	x
Blåmossa (<i>Leucobryum glaucum</i>)	x
Västlig husmossa (<i>Loeskeobryum brevirostre</i>)	x
Grov fjädermossa (<i>Neckera crispa</i>)	x
Platt fjädermossa (<i>Neckera complanata</i>)	x
Vågig sidenmossa (<i>Plagiothecium undulatum</i>)	x
Stenporella (<i>Porella cordeana</i>)	x
Träd-porella (<i>Porella platyphylla</i>)	x
Västlig hakmossa (<i>Rhytidiadelphus loreus</i>)	x

Kärlväxter

Svart trolldruva (<i>Actaea spicata</i>)		x
Bäckbräsa (<i>Cardamine amara</i>)		
Tandrot (<i>Cardamine bulbifera</i>)		x
Lundelm (<i>Elymus caninus</i>)		x
Ask (<i>Fraxinus excelsior</i>)	EN	
Myckmadra (<i>Galium odoratum</i>)		x
Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)		x
Vippärt (<i>Lathyrus niger</i>)	NT	x
Vårärt (<i>Lathyrus vernus</i>)		x
Safsa (<i>Osmunda regalis</i>)		x
Ormbär (<i>Paris quadrifolia</i>)		x
Storrams (<i>Polygonatum multiflorum</i>)		x
Skogslind (<i>Tilia cordata</i>)		
Skogsalm (<i>Ulmus glabra</i>)	CR	
Underviol (<i>Viola mirabilis</i>)		x

Insekter

Grönhjon (<i>Callidium aeneum</i>)	NT	x
Gulröd blankbock (<i>Obrium cantharinum</i>)		x

Fig. 4. Lakritsmusseron i nyckelbiotop N om Strångamåla. Foto J.A. Hemberg.

Fig. 5. Silkesslidskivling i nyckelbiotop vid Bårabygd. Foto J.A. Hemberg.

som utfördes under 1990-talet samt periodvis under 2000-talet. Blekinge är dock inte unikt i det avseendet utan uppvisar i stort sett samma mörkertal som resten av landet. Det som verkligen är anmärkningsvärt är att några av de nyligen upptäckta områdena utgör riktiga toppobjekt som i många avseenden har högre naturvärden än de tidigare registrerade värdekärnorna. Framförallt lövängsresten i Bårabygd torde stå sig mycket väl även i en nationell jämförelse.

De mest anmärkningsvärda artfynden utgörs främst av svampar, där rödskölding *Pluteus aurantiorugosus* (Fig. 3) och lakritsmusseron *Tricholoma apium* (Fig. 4) sticker ut som de mest exklusiva. Rödskölding är klassad som starkt hotad (EN) och är bara rapporterad från ett tiotal lokaler i landet under de senaste tjugo åren. Under denna inventering påträffades en fruktkropp på en grov asphögstubbe i en mycket fin lövblandskog i Björkeryd.

Lakritsmusseron är en mykorrhiza-

svamp som är knuten till tall. Den är rödlistad som sårbar (VU) och är placerad överst i en värdepyramid för marksvampar knutna till tallskog. Normalt hittar man bara enstaka fruktkroppar på varje lokal, men i en blandskogsklädd sluttning i Strångamåla räknade jag till inte mindre än sjutton fruktkroppar av denna stora, kraftiga och anisdoftande musseron. I området fanns ett flertal tallar i 150-årsåldern och förekomst av lakritsmusseron indikerar långvarig kontinuitet av tall i trakten.

Ytterligare svampfynd som bör framhållas är silkesslidskivling *Volvariella bombycina* (VU; Fig. 5) som hittades på ek på två lokaler, brödmärgsticka *Perenniporia medulla-panis* (NT) som hittades på en ekstubbe i Örseryd och luddticka *Onnia tomentosa* (f.d. signalart som är mycket ovanlig i Blekinge) i ett område med riktigt gamla tallar norr om Örseryd.

Intressanta lavar påträffades framförallt i lövängsresten i Bårabygd (Fig. 6). På de gamla och tidigare hamlade

Fig. 6. Lövängsrest i Bårabysgd. Foto J. Ström Åkesson.

askarna och almarna fanns klosterlav, *Biatoridium monasteriense*, almlav *Gyalecta ulmi*, blek kraterlav *Gyalecta flotowii* och gulvit blekspik *Sclerophora nivea*. Samtliga är rödlistade i kategorin sårbar (VU) eftersom de drabbas hårt av almsjuka och askskottsjuka.

Lövängsresten i Bårabysgd har även en artrik kärlväxt- och mossflora som är typisk för lundmiljöer på rikare mark. Här finns en för Blekinge ovanligt komplett lundflora med exempelvis blåsippa *Hepatica nobilis*, tandrot *Cardamine bulbifera*, vårärt *Lathyrus vernus*, svart trolldruva *Actaea spicata*, ormbär *Paris quadrifolia*, storrams *Polygonatum multiflorum* och underviol

Viola mirabilis. På både trädstammar och stenar finns rikligt med fällmossa *Antitrichia curtipendula*, porellor *Porella* spp. och guldlockmossa *Homalothecium sericeum*. Mer sparsamt påträffas grov baronmossa *Anomodon viticulosus* och platt fjädermossa *Nekera complanata*.

I ett fint litet lundområde vid Säv-sjömåla påträffades några plantor av vippärt *Lathyrus niger*, en typisk brynart som numera är rödlistad som hänsynskrävande (NT). På flera ställen längs ån växer hårklomossa *Dichelyma capillaceum*, en tidigare rödlistad art som är fridlyst och ingår i EU:s art- och habitatdirektiv.

Denna inventering visar tydligt att Blekinges ådalar är av stor landskaps-ekologisk betydelse och extremt viktiga i vår ”gröna infrastruktur”. Bräkneåns dalgång har en mycket hög täthet av skogliga värdekärnor och en stor andel av dessa värdekärnor är av nationell toppklass. Även Mörrumsån, Nättra-byån och Snöflebodaån omges av en stor andel skogliga värdekärnor, men Bräkneån får nog med knapp marginal räknas som länets etta när det gäller andel värdekärnor i omgivningarna.

Inventeringen visar också tydligt att ädellövskogar såväl på rika som magrare marker är Blekinges artrikaste skogsmiljöer. Men den visar även att vi i mycket stor utsträckning har un-

derskattat naturvärden som är knutna till gamla tallar eller till tallskog med långvarig kontinuitet. Tallmiljöer med lång kontinuitet bör också räknas in bland länets mest skyddsvärda skogstyper och ingå som en självklar komponent i arbetet med värde-trakter och områdesskydd.

Litteratur

- Nitare, J. 2019. *Skyddsvärd skog - Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning*. Skogsstyrelsens förlag.
- Skogsstyrelsen 2020. *Handbok för inventering av nyckelbiotoper*, version 3.0. Skogsstyrelsens förlag.

Enaholmen-Torsö - en hotspot för svampar på Listerlandet

Jonny Svensson

Inom det pågående svampprojektet dyker det ständigt upp nya intressanta svamplokaler. Här presenterar Jonny Svensson en lokal på Listerlandet, där flera ovanliga arter blev funna, bl.a. några fjällskivlingar nya för Blekinge och en skålsvamp ny för Sverige. Lokalen är en till synes trivial dunge av fågelbär och vildapel.

Sensommaren 2020 hade Föreningen Blekinges Flora exkursion till Enaholmen vid Torsö för att kontrollera statusen för den rödlistade underarten engelsk skörbjuggsört, vilken visade sig vara god. Vi botaniserade på strandängarna och betesmarkerna och fann även bland annat strandnål.

Besöket var under en period med lite nederbörd så svamptillgången var liten. Under andra förutsättningar med regn borde detta vara en utmärkt svamplokal. Området är kustnära, kalkpåverkat och betat.

Under hösten besökte jag lokalen vid tio tillfällen och fann totalt 71 svamparter.

Strandängarnas och betesmarkernas svampfunga var den man kunde förvänta sig på Listerlandets uddar med betesmarker. Rikligt med champinjoner, rödskivlingar och vaxskivlingar.

Det finns emellertid ett par högre liggande lövdungar, varav den största, som är på 0,4 ha (120 x 35 m), visade sig vara intressant.

Trädskiktet består främst av fågelbär

och vildapel, och trädens ålder är 25–55 år. Kantzonerna är nästan ogenomträngliga med björnbär, hagtorn, nypon och slån.

För att komma in i dungen fick man följa stigar som korna trampat upp när de söker skydd för dåligt väder. Denna lilla dunge visade sig vara en verklig hotspot med många sällsynta svamparter.

Här presenterar jag några arter som har inga eller få fynduppgifter från Sverige och några andra sällsynta arter för Blekinge.

Nya arter för Sverige och Blekinge *Cheilymenia raripila*

En liten borstskål på kodynga. Skiljekaraktär från övriga: kanthåren är rundade, ej rotade. Funnen i Danmark; ny för Sverige.

Leucoagaricus crystallifer (Fig. 1)

Vit, cheilocystider* med kristaller. Ett fynd i Skåne enligt Funga Nordica; ny för Blekinge.

Fig. 1. *Leucoagaricus crystallifer*. Foto J. Svensson.

Leucoagaricus sublittoralis (blekrosa spånskvling; Fig. 2)

Orangebrun, cheilocystider* klubbformiga utan kristaller. Funnen i Skåne och på Öland (Lange 2005); ny för Blekinge.

Lepiota subincarnata

Rödbrun som spricker upp i flocculosa till fibrillösa fjäll. Enligt Artportalen fyra fynd i Sverige (troligen fler som är publicerade i andra artiklar). Ny för Blekinge.

I Blekinge ovanliga arter

Agaricus moelleri (pärlchampinjon; Fig. 3)

Champinjon med stora mörkbruna fjäll. Ett tidigare fynd i Blekinge på Göhalvön.

Lepiota oreadiformis (slät fjällskvling)

Brunröd, sämskfärgad med stora sporer. Habitueellt lik *L. subincarnata*. Nio tidigare fynd i Blekinge.

Fig. 2. *Leucoagaricus sublittoralis*. Foto J. Svensson.

Rhodocybe gemina (pluggmusseron)

Fyra tidigare fynd i Blekinge.

*Cheilocystider är mikroskopiska utskott på lamellernas eggår.

Fig. 3. Pärlchampinjon. Foto J. Svensson.

Detta är en lokal som är värd att besöka flera gånger både för tillgången på ovanliga svamparter och för den vackra havsutsikten.

Citerad litteratur

Lange, C. 2005. Släktet *Leucoagaricus*, spånskivlingar, i Sverige. *Svensk Mykologisk Tidskrift* 26(2): 16–30.

Årets växt och moss

Svenska Botaniska Föreningen (SBF) har utsett tibast *Daphne mezereum* till årets växt. Den är överblommad nu, men man kan vid denna tid istället finna de röda bären, vilka även är giftiga.

Alla är välkomna att rapportera fynd av tibast i år. Uppgifterna ska bestå av fyndplats, biotop, mängd, datum och observatör, och kan antingen rapporteras direkt i Artportalen eller genom att skicka in blanketter. Gå in på SBF:s hemsida (www.svenskbotanik.se/arets-vaxt/), där det står om arten, samt där man kan ladda ner blanketter.

SBF har även utsett gul nålfruktmossa *Phaeoceros carolinianus* och svart nålfruktmossa *Anthoceros agrestis* som årets mossor. Svart nålfruktmossa är uppgiven från Ebbamåla i Ölgehult socken, men gul nålfruktmossa är inte känd från Blekinge. Fynd bör beläggas med foton eller insamlat material. Beskrivning av dem kan fås på <http://www.mossornasvanner.se/index.php/category/mer-om-mossa/arets-mossa/>. Den går att rapportera på motsvarande sätt som för tibast (www.svenskbotanik.se/arets-vaxt/arets-mossa/).

Fyndrapporter

Lars Fröberg

Intressanta fynd av kärlväxter, svampar och lavar i Blekinge från främst 2020 rapporteras. Angivna koordinater motsvarar Rt90. ! = granskad av ...

Kärlväxter

Anemone apeninna knölsippa (Fig. 1). Karlskrona sn, Villa Vik (RN: 62297-14877). Förvildad och naturaliserad i ädellövskog, ett 20-tal kloner, 2020-05-06, Åke Widgren (först rapporterad av Per-Olof Fransson; !Å. Widgren).

Helichrysum arenarium hedblomster (VU) Ronneby kommun, Ronneby socken, Värperyd (RN: 62408-14682). Tre blomstänglar i kanten av grusväg i skogsmark 2019-07-18, Joakim Hemberg & Anna Hemberg Hermansson.

Senecio inaequidens boerstånds (Fig. 2). Karlskrona sn, Trafikplats Blåportsgatan (RN: 62273-14870) väggkant 2020-11-14, Verköhamnen, södra delen (RN: 62260-14893)

riklig och vitt spridd i hamn/parke-ringsplats 2020-11-22, Verkö vid och SV om Roxtec (RN: 62263-14897, 62261-14897) spridda plan-tor på industriområde 2020-11-22; alla Åke Widgren. - På Verkö är boerstånds direkt vanlig; i Karls-krona är den även rapporterad på Sunnavägen och i Galgamarken av Niclas Wahlgren.

Tilia platyphyllos bohushind. Torhamn sn, Östragårdsvägen (RN: 62180-15021). Ganska stort, flerstamigt träd vid gammal husgrund, 2020-08-11, Åke Widgren.

Svampar

Ceriporiopsis aneirina poppelticka. Jämjö sn, Flyeboda (RN: 62347-15002). Fuktig blandädellövskog

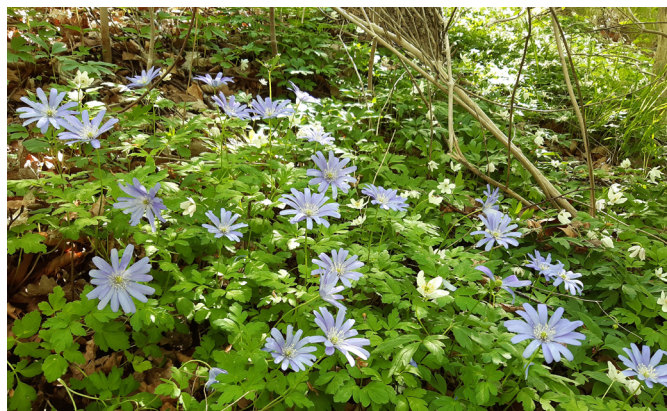

Fig. 1. Knölsippa på lokalen vid Villa Vik. Foto Å. Widgren.

Fig. 2. Boerstånds från Blåport. Foto Å. Widgren.

med bl.a. avenbok, hassel och ask 2020-01-04, Åke Widgren & Urban Emanuelsson (!J. Svensson).

Ganoderma adspersum sydlig platticka. Karlskrona sn, Trossö, Varmbadhuset (RN: 62264-14864). Stadsmiljö på alm 2020-10-09, Åke Widgren (!J. Svensson).

Piptoporus quercinus tungticka (EN). Ronneby kommun, Listerby socken, Johannishus (RN: 62348-14760). I hållighet på jätteek 2020-10-30. Joakim Hemberg

Plicaria endocarpoides slätsporig svedjeskål. Tving sn, Jakobstorp, SV om Flisbron (RN: 62460-14746). Brandfält, mager hällmark i tallskog/blandskog 2020-11-03, Åke Widgren & Joakim Hemberg (!J. Svensson).

Sistotrema brinkmannii grynoljeskinn. Tving sn, Skärsjön N. (RN: 62436-14784). Skogsbyn på död ekved 2020-11-03, Åke Widgren (!G. Hederås).

Sistotrema resinicystidium vaxolje-

skinn. Jämjö sn, Flyeboda (RN: 62347-15002). Blandskog på asplåga 2020-01-04, Åke Widgren & Urban Emanuelsson (!G. Hederås).

Lavar

Bacidia friesiana fläderlundlav (VU). Ronneby kommun, Listerby socken, Johannishus (RN: 62332-14757). På gammal fläder i skogsbyn 2020-09-10. Joakim Hemberg.

Cyphelium sessile parasitotlav (NT). Ronneby kommun, Bräkne-Hoby socken, Vångsö, (RN: 62248-14565). På hagelporlav *Pertusaria coccodes* på flera ekar 2020-08-27. Joakim Hemberg, David Göransson & Jenny Ström Åkesson. Ovanligt rik förekomst av en art som har mycket få fynd i Blekinge.

Enterographa hutchinsiae klippzonlav (EN; Fig. 3, 4). Karlshamns kommun, Guövik (RN: 62295-14510). På två senvuxna avenbokar i bergbrant. 2021-03-10. Joakim Hemberg. Nu fler än 10 lokaler i länet.

Fig. 3. Lokalen för klippzonlav vid Guövik. Foto J.A. Hemberg.

Lepra multipuncta violettgrå porlav (NT; Fig. 5). Karlskrona kommun, Tvings socken, Brinkaberg (RN: 62476-14764). Flera stora bålar på senvuxen avenbok 2020-09-30. Joakim Hemberg. Första fyndet i Karlskrona kommun; östligaste fyndet i Sverige?

Fig. 4. Klippzonlav vid Guövik. Foto J.A. Hemberg.

Megalaria grossa ädellav (EN), Ronneby kommun, Ölgehults socken, Bälganet (RN: 62516-14517). På gammal asp i sluten lövskog intill Bräkneån 2021-05-18. Joakim Hemberg. Första fyndet på asp i Blekinge; tidigare fynd är från ädel-lövträd (ask och lönn). Arten har minskat kraftigt under senare år.

Fig. 5. Violettgrå porlav vid Brinkaberg. Foto J.A. Hemberg.

Författarinstruktioner

Detta är föreningens medlemshäfte och skickas ut 1 gång per år, under våren. Vi presenterar intressanta fynd och ger en rapport från floraväxeriet. Dessutom ges referat från föreningens aktiviteter, kommande programpunkter och andra botaniska aktiviteter med anknytning till föreningen. Vi publicerar även specialinventeringar, samt diverse systematiska utredningar som har anknytning till landskapet.

Manus kan skickas till föreningens redaktör, Lars Fröberg (larsfroberglund@gmail.com). När ni skickar in era bidrag måste bilder och tabeller skickas separat från textdokumentet. Redaktionen och föreningen ansvarar inte för författarnas åsikter.

Innehåll

3	Förord
4	Blekinges sista mosippor uppgrävda
6	Småvänderot i Blekinge
10	Inventering i anslutning till Bräkneån
17	Hotspot för svampar på Listerlandet
19	Årets växt och mossor
20	Fyndrapporter